

ועדת הבחירות המרכזית
לכנסת ה-19

השופט אליקים רובינשטיין

القاضي اليكيم روبينشتين

יו"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-19

رئيس لجنة الانتخابات المركزية للكنيست ال-19

ירושלים, כ"ד בטבת תשע"ג

6 בינואר 2013

המבקשת:

רשימת הירוקים והצעירים

המשיבה:

שידורי קשת

בקשה בעניין תעמולת בחירות אסורה

החלטה

רקע

א. זוהי בקשתה של רשימת הירוקים והצעירים, המתמודדת בבחירות לכנסת ה-19. הבקשה נסבה על תכנית בהנחיתו של יעקב אילון, העתידה להיות משודרת היום, 6.1.13, אצל המשיבה במסגרת שידורי ערוץ 2.

ב. בבקשה נטען, כי השבוע החלה המשיבה "לשדר תכנית בחירות מיוחדת כהנחיית יעקב אילון". נטען, כי המבקשת פנתה לעורכי התכנית בבקשה כי זו תכלול גם התייחסות אליה, אולם בקשה זו סורבה בטענה כי התכנית העתידה להיות משודרת ביום 6.1.13 תעסוק ברשימת ש"ס ובאריה דרעי, והתכנית העתידה להיות משודרת ביום 7.1.13 תעסוק בפוליטיקאי אחר "ולאחר מכן התכנית לא תשודר יותר". המבקשת טוענת, כי מדובר בתכנית בחירות מיוחדת אשר נועדה לתת חשיפה למועמדים לכנסת, וכי "שידור תכנית בחירות מיוחדת שכוללת סיקור סלקטיבי ונרחב של רשימות בודדות פוגעת בערך השיוון ובוודאי מפרה את חוק יסוד הכנסת. בנוסף שידור שכזה מהווה עבירה על סעיף 5(א) לחוק הבחירות (דרכי תעמולה), תשי"ט-1959". אי לכך, התבקש צו מניעה האוסר על שידורה של התכנית, ולחלופין עתרה המבקשת כי יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית יורה לעורכי התכנית להתייחס גם לרשימות "קטנות".

ג. בהחלטה מיום 6.1.13 התבקשה תגובה המשיכה. בתגובה נטען, כי למבקשת ניתנה חשיפה תקשורתית אצל המשיבה, אשר "מקיימת את חובתה של קשת לקיים שיון מהותי בשידור תכנים וראיונות עם הרשימות השונות, בהתאם לגודלן היחסי". נאמר, כי התכנית היא תכנית אקטואליה העוסקת בבחירות המתקרבות לכנסת והיא "נותנת מבט אחר ואישי על העומדים בראש הרשימות הגדולות. מטבע הדברים התכנית לא מכסה את כל הרשימות המתמודדות בבחירות ואין תוכה שהדבר יעשה בכל תכנית".

אשר להפרת סעיף 5(א) לחוק דרכי תעמולה הפנתה המבקשת לדבריהם של יושבי ראש ועדת הבחירות לכנסת ה-15 (השופט, כתארו אז, מצא), לכנסת ה-16 (השופט, כתארו אז, חשין) ולכנסת ה-17 (השופט, כתארה אז, ביניש) וכן להחלטתו של השופט מצא בתב"כ 12/15 ח"כ אלי גולדשמידט נ' דאש הממשלה בנימין נתניהו מיום 22.4.99 (להלן עניין גולדשמידט). נאמר, שמאלה עולה כי "התכנית העוסקת באישיות המרואיינים בסביבת חייהם היומיומית, איננה בגדר תעמולת בחירות אסורה. המתמודדים אינם פונים לציבור בדרך של שידול להצביע עבורם או תיאור הישגיהם. במסגרת הכנת התכנית קיבלו המעורבים בהכנתה הדרכה משפטית מפורטת על מנת שהתכנית לא תהיה בגדר תעמולת בחירות אסורה".

הכרעה

ד. סעיף 5(א)(1) לחוק דרכי תעמולה קובע, כי "על אף האמור בכל דין אחר, בשידורי רדיו או טלוויזיה – לא תהא תעמולת בחירות בתקופת 60 הימים שלפני הבחירות". סעיף 5(ב) לחוק דרכי תעמולה קובע, כי "הוראות סעיף זה לא יתולו על שידור של תעמולת בחירות ברדיו או בטלוויזיה לפי סעיפים 15 ו-15א ו-16ד". משתי הוראות אלו עולה, כי אין ניתן לשדר בטלוויזיה וברדיו – בתקופת 60 הימים שלפני הבחירות – תעמולת בחירות, אלא בהתאם לסעיפים 15, 15א ו-16ד לחוק. התכנית נשוא הבקשה אינה משודרת בהתאם לסעיפים אלה, והשאלה היא האם היא באה בגדר תעמולת בחירות.

ה. המושג תעמולת בחירות אינו מוגדר בחוק. בבג"צ 869/92 זוילי נ' יו"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-13 (פ"ד מו(2) 692; להלן פרשת זוילי) נדונה פרשנותו של המונח תעמולת בחירות בחוק דרכי תעמולה. נאמר, מפי השופט (כתארו אז) ברק, כי תכליתו של האיסור הקבוע בסעיף 5(א) לחוק דרכי תעמולה היא לאזן בין חופש הביטוי לבין עקרון השוויון בין המתמודדים (שס, בעמ' 708-709). נקבע כי:

"נראה לי, כי תעמולת בחירות הינה רק אותו ביטוי שהאפקט הדומיננטי שלו הוא בהשפעתו על הבוחר ושאינו לו אפקט דומיננטי אחר, כגון אפקט אומנותי ... אכן, האיזון הראוי בין הערכים המתחרים מחייב, כי הדיבור 'תעמולת בחירות' יכול להיות אותו שידור אשר פועלו הוא בשכנוע ובהשפעה על הכרעת הבוחר, ולא ששידור שהאפקט שלו הוא אחר" (שם, בעמ' 709).

עוד נאמר בפרשת זוילי, כי נוכח עקרון השויון "על הרשות לשמור על כך כי שידוריה – אף שאינם בהם תעמולת בחירות אסורה – ייעשו מתוך כיבוד עקרון השויון".

7. בעניין גולדשמידט קבע השופט מצא, כי "יש להבחין בין תעמולת הבחירות, המהווה נושא לתחולת האיסור, לבין העיסוק הלגיטימי בנושאים אקטואליים השנויים במחלוקת בין הרשימות והמועמדים המתמודדים בבחירות". נאמר, כי "ערכם החדשותי של נושאים ואירועים מן הסוגים שצוינו אינו מתבטל, גם אם שידורם יחשוף את הציבור לביטויים, אשר לעצמם הם תעמולת בחירות, ובלבד שהאפקט הדומיננטי שלהם אינו תעמולתי אלא חדשותי ... קיומם של מסרים כאלה יפסול את השידור רק אם השפעתם המסתברת על הצופה או המאזין עלולה להיות קשה ורצינית". צוין, כי ראוי שהגבלת שידורים תיעשה ב"מקרים חריגים ונדירים, בהם אשתכנע כי שידורה של חכנית, במתכונת שנקבעה על ידי הממונים על השידור, כרוך בסיכון ממשי להפרה תמורה של האיסור החוקי". בהחלטתו עמד השופט מצא על התמורות שחלו בעולם התקשורת בישראל מאז ניתן פסק הדין בפרשת זוילי. כמוני, כקודמי בכלל וכשופט מצא בפרט, סבורני כי חוק דרכי תעמולה אינו תואם את התמורות שחלו במדינת ישראל בכלל, ובעולם התקשורת בה בפרט, מני חקיקתו. כך בכלל, וכך בהקשר סעיף 5(א) לחוק דרכי תעמולה. אלא שקול השופט לתוד וקול המחוקק לחוד, והמפלגות שבעת הבחירות מלינות על כל שימוש מה חלילה בסמכויות המניעה והאכיפה, למחרת הבחירות שבות לתרדמת החוק עד למערכת הבחירות הבאה, וחוזר חלילה, וחלילה להן מעשות דבר.

8. אכן, בהקשר סעיף 5(א) לחוק דרכי תעמולה, לעתים נדמה כי בתקופת בחירות, לא זו בלבד שהאיסור הקבוע בסעיף זה אינו מקוים, אלא שבכל אשר יפנה האדם בטלוויזיה וברדיו, תיקרה על דרכו תעמולת בחירות אסורה. בפתחי את הרדיו מדי בוקר נשפכים עלי קיתונות של תעמולה מסוג כזה, ואילו כל צוות ועדת הבחירות בלשים וכל זמנם מוקדש לתור אחר מפרי הסעיף, לא היו נוגעים אלא בחלקם הקטן. ומנגד, כפי שציינתי לאחורונה בפרשת אחרת, אין בידי לומר על החוק "הלכה ואין מורין כן". לדידי, גם אין פתרון מתמטי בכל מאמץ אינטלקטואלי משפטי לשאלה מתי עסקינן בתעמולת בחירות אסורה, והתשובה תלויה בנסיבות, וגם לצו ההיגיון ולשכל הישר מקום בהחלטה; כך גם אמרתי בראשית מערכת הבחירות לנציגי גופי השידור, קרי, כי

החוק לא נגנו, וכי אבחן את הפרתו בשכל הישר. נוכח זאת החלטתי, כעניין של מדיניות, שלא לבחון פרסומים ותכניות אלא אם באה לפני תלונה. על רקע דברים אלה, אפנה לדון בתכנית נשוא הבקשה.

ה. צפיתי יותר מפעם בתכנית שצורפה לתגובת המשיבה. אמנם, וכנטען בתגובה, הרב דרעי אינו קורא בה לציבור להצביע עבור רשימת ש"ס. ואולם, יש לזכור כי לפי פסק הדין בפרשת זוילי אין הכרח כי פרסום יקרא להצביע למועמד פלוני על מנת שיבוא בגדר תעמולת בחירות, ודי בכך כי פעלו הוא בהשפעה על הבוחר. תכליתה של התכנית – כך הוסבר – היא לסייע לבוחרים להכיר את המועמדים; גם מהתכנית הספציפית חלקים נרחבים הם תעמולת בחירות, על ידי מענה לשאלות עיתונאיות שתהו על נקודה זו או אחרת, וכרי כי לשם כך התראיין המתראיין.

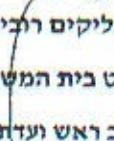
ט. מנגד, התכנית אינה "תשדיר שירות" לרשימת ש"ס. היא כוללת שאלות עיתונאיות, ביקורת על הרשימה (שתיתות מנהיגים כאלה ואחרים בעבר), וגם נותנת במה מסוימת לאדם מן השוק היוצא כנגד הרשימה.

י. על רקע האמור, שקלתי האם להורות על הורדת קטעים בעריכה, והחלטתי – גם נוכח החלטתו של השופט מצא כעניין גולדשמידט – שהרכיב העיתונאי בתכנית סולידי דיו שלא אפסול; אך על המראיין והעורכים, וגם יועציהם המשפטיים, לתת את הדעת לכך שקטעים מסוימים היו בקרבה רבה לגבול. זאת, בעיקר, במבט צופה פני עתיד.

יא. אשר לטענת הפגיעה בשוויון; כפי שציינתי זה מכבר, "ערך השוויון, וגם – לא פחות – ערך ההגינות, מצדיקים כי יינתן יחס ראוי לכלל הרשימות המתמודדות בבחירות לכנסת באמצעי התקשורת". עם זאת, כרי כי אין המדובר בשוויון פורמלי. בנסיבות, איני סבור כי טענותיה של המבקשת בהקשר הפגיעה בשוויון מצדיקות את מניעת השידור, אולם הדעת נותנת כי בתקופה שעד הבחירות יינתן גם לרשימות ה"קטנות" פתחון פה, יותר מכפי שניתן עד עתה.

יב. בנתון לאמור, אין בידי להיעתר לבקשה.

ניתנה היום, כ"ד בטבת התשע"ג (6.1.13).

אליקים רובינשטיין
שופט בית המשפט העליון
יושב ראש ועדת הבחירות
המרכזית לכנסת ה-19